

Digitaliserings- og Forvaltningsdepartementet (dfd)
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.: 24/29130

Vår dato: 08.12.2024

Saksbehandler: Joakim Fjeldstad // IT strategi og
styring

Høringssvar NOU 2024:14 Med lov skal data deles

Høringssvaret er utarbeidet av:

Cathrine Lyngstad Pihl, Daniel Engehagen, Eirik Grønlien, Hilde Haugen, Håkon Jendal, Marianne Howard, Marte V Jensen, Ole Petter Rødland, Petter Hafskjold, Steinar Folkvord, Tarjei Sandnes, Torill C Edvardsen og Ulrik R S Holmsen

Nav støtter i det vesentlig det fremlagte forslaget og har kun kommentarer til enkelte punkter som følger nedenfor.

Generelle betraktninger

Gjennom foreliggende lovforslag etableres det en minstestandard for hvordan åpne data i og fra offentlig sektor bør gjøres tilgjengelig for videre deling og bruk. Dette mener Nav er bra. Når dette er sagt, så har Nav store mengder data som er beskyttet av taushetspliktsbestemmelser og faller dermed utenfor området som datadelingsloven regulerer.

Ved deling av anonymiserte data må det sikres en reell anonymisering slik at de registrerte ikke kan reidentifiseres.

Eksempler på åpne data hos Nav:

- Statistikk
- Forskningsdata
- Strukturert informasjon som ligger åpent på Nav sine nettsider.
- Data om hvilke tjenester og ytelser Nav forvalter

NAV // ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratet // IT STRATEGI OG STYRING

Postadresse: Postboks 354 // 8601 MO I RANA

E-post:

www.nav.no //

- Data og informasjon om begreper og kodeverk, etterlevelse ol (datakataloger, begrepskatalog, behandlingskatalog, løsning for krav til regeletterlevelse ol)
- Økonomi- og styringsdata

Eksempler på område for datasett med høy verdi hos Nav:

- Statistikk

Forslaget til dataforvaltningslov § 4 Tilsyn med dataformidlingstjenester og forslaget til dataforvaltningslov § 5 Tilsyn med registrering av dataaltruismeorganisasjoner:

Nav er enige i utvalgets overordnede betraktninger og vurderinger når det kommer til tilsyn med dataformidlingstjenester og tilsyn med registrering av dataaltruismeorganisasjoner. Vi støtter forslaget om at det foretas en selvstendig utredning av en nasjonal organisering av en uavhengig nasjonal tilsynsfunksjon for dataformidlingstjenester og altruismeorganisasjoner.

Videre er vi positive til at det gjennomføres en mer helhetlig gjennomgang av den nasjonale tilsynsorganiseringen på det digitale området i lys av endrede og nye krav fra EU.

Forslaget om nasjonale kompetente organer for deling av beskyttede data fra det offentlige etter dataforvaltningsforordningen artikkel 7:

Nav er enig med utvalget om at det er viktig å dra nytte av kompetansen og erfaringen til SSB, og støtter at de utpekes som nasjonalt kompetent organ for deling av beskyttede data. Dette harmonerer godt med rollen SSB fikk i ny statistikklov i 2019 om å dele grunnlagsdata til alle andre produsenter av offisiell statistikk.¹

Nav finner det, i likhet med utvalget, også naturlig at Digdir utpekes som et nasjonalt kompetent organ, for på den måten å styrke og videreutvikle deres mandat og rolle. I forlengelsen av dette mener Nav at når kompetansen som nasjonalt kompetent organ for deling av beskyttede data deles mellom to ulike organer, så er det viktig at det sikres at ansvarsfordelingen mellom disse blir riktig og tilstrekkelig tydelig og klar.

Forslaget til datadelingslov § 5 fjerde ledd:

Datadirektivet oppmuntrer til at produksjon og tilgjengeliggjøring av data skal være i samsvar med prinsippet om innebygd åpenhet og åpenhet som standardinnstilling. Nav legger til grunn at det i viderebruksutvalget er enighet om at Norge bør gå lenger enn en oppmuntring, men at uenigheten i utvalget dreier seg om hvorvidt prinsippene om innebygd åpenhet og åpenhet som standardinnstilling skal lovfestes eller ikke.

¹ <https://lovdata.no/lov/2019-06-21-32/§13>

De ulike utkastene til lovtekst kan etter Navs mening tolkes dit hen at alternativ 2 (fremmet av Austlid, Broomfield, Bygarve, Kielland og Nyrud) går lenger enn alternativ 1 (fremmet av utvalgsleder Selman, Clemetsen, Koerner, Rana, Welle) når det gjelder plikten til å legge til rette for deling av data ved anskaffelse/design/utvikling av systemer, da alternativ 2 benytter «skal offentlige virksomheter ved anskaffelser og ved design av egne systemer *sørge for* løsninger(..)», mens alternativ 1 benytter: «skal offentlige virksomheter ved anskaffelse og utvikling av systemer, *ta hensyn* til at systemene *bør* utformes».

Siden vi i Norge har et åpenhetsprinsipp i offentlig sektor, gjelder de pliktene til å tilgjengeliggjøre informasjon og data, som utvalget foreslår å lovfeste, i all hovedsak også i dag. Nav mener det er viktig at det legges til rette for at det offentlige på en enkel, praktisk og mest kostnadseffektiv måte skal kunne dele de dataene som kan deles. For å kunne lykkes med dette, er det en forutsetning at datadeling hensyntas både ved anskaffelse, design og utvikling av systemer. Dette vil på sikt være mer samfunnsøkonomisk enn å jobbe med datadeling i etterkant. Som et eksempel viser vi til offentleglova § 9 som sier:

«Alle kan krevje innsyn i ei samanstilling av opplysningar som er elektronisk lagra i databasane til organet dersom samanstillinga kan gjerast med enkle framgangsmåtar.»

Bestemmelsen innebærer at man kan gi avslag på krav om innsyn hvis et organ, ved enkelte framgangsmåter, ikke kan sammenstille opplysninger som er elektronisk lagret i databaser. Det vil etter Navs mening bl.a. bidra til at bestemmelser som offentleglova § 9 kan virke som tilsiktet dersom det innføres en plikt for offentlige virksomheter til å sørge for løsninger som letter deling av data for økt viderebruk ved anskaffelser og design av egne systemer (alt. 2). Nav er også av den oppfatning at alt. 2 sånn det er formulert i størst mulig grad vil støtte opp gjennomføring av formålet om at det skal bli enklere for næringslivet, forskere, presse og sivilsamfunnet med mer, å finne og ta i bruk offentlige data til å lage nye produkter, tjenester og løsninger.

Når det gjelder spørsmålet om prinsippene bør lovfestes, er Nav av den oppfatning at en lovfesting vil bidra til at prinsippene på sikt utvikler seg som rettslige standarder, noe vi trenger på området. Dette er vi positive til.

Videre legger vi til grunn at «løsninger» i alternativ 2 kan innebære mer enn bare tekniske løsninger for datadeling. Termen «løsninger» kan innebære at det også i utviklingen av systemer – uavhengig av teknologivalg, kan finnes løsninger som letter deling av data for økt viderebruk deriblant organisatoriske og administrative innretninger.

Når dette er sagt, er Nav av den oppfatningen av at formuleringen av alternativ 2 kan medføre noe tolkningstvil. Vi er usikre på hva utvalget har ment ved å bruke en term som «standardinnstilling». Dersom man har ment «open by default», mener Nav at en mer riktig terminologi, for å få til et klart lovspråk, vil være «standard». Videre foreslår vi at man snur på bestemmelsen.

En alternativ lovformulering kan være:

Når offentlige virksomheter anskaffer eller designer egne systemer skal de, i tråd med prinsippene om innebygd åpenhet og åpenhet som standard, sørge for løsninger som letter deling av data for økt viderebruk.

Vi stiller også spørsmål ved om det bør vurderes en unntaksregel som kan fungere som en sikkerhetsventil i tilfelle utvikling av spesielle systemer som forventes å ha lite nytteverdi for viderebruk, men hvor løsninger som letter deling av data for økt viderebruk vil kunne medføre uforholdsmessige store kostnader og ressursbruk.

Forslaget til datadelingslov § 6 Krav til oversikt over og publisering av data og metadata:

Nav støtter utvalgets forslag i første ledd om at offentlige virksomheter skal publisere en oversikt over data som er gjort allment tilgjengelige.

Videre støtter vi at forslagetets andre ledd om at offentlige virksomheter skal vedlikeholde og publisere en oversikt over data med tilhørende metadata og dokumentasjon som virksomheten forvalter i nasjonal datakatalog, dersom det er mulig og hensiktsmessig. Vi er av den oppfatning at begge forslagene støtter opp under lovens formål om at det skal bli enklere for næringslivet, forskere, presse og sivilsamfunnet med mer, å finne og ta i bruk offentlige data til å lage nye produkter, tjenester og løsninger, i tillegg til at det bidrar til åpenhet i forvaltningen.

Vi ser i dag at Nav får mange henvendelser om hvilke data Nav har, eksempelvis hvilke forskningsdata vi har, og bruker mye tid på å finne frem relevante data. Selv om forslaget ikke innebærer en plikt for offentlige virksomheter til å vedlikeholde og publisere en oversikt, legger vi til grunn at det på sikt vil medføre at offentlige virksomheter i større grad gjennomfører dette, noe som vil lette arbeidet med å avdekke hvilke data virksomhetene forvalter.

Forslaget til datadelingslov § 14 Nasjonalt prioriteringsråd for deling og viderebruk av data fra offentlig virksomhet:

Nav støtter anbefaling om å lovfeste at det etableres et nasjonalt prioriteringsråd for deling og viderebruk av data fra offentlig virksomhet. En viktig oppgave for rådet bør være å få kartlagt verdier og samfunnsgevinster knyttet til deling av prioriterte data.

Videre støtter vi forslaget om at departementet i forskrift kan fastsette nærmere mandat og organisering. Nav mener at de særnasjonale utvelgelseskriteriene for data som kan omfattes av plikt til aktiv tilgjengeliggjøring må forskriftsfestes, slik at det er tydelig føring for hvilke data som kan bli prioritert for aktiv tilgjengeliggjøring. Dette vil bidra til å øke forutsigbarheten for offentlige myndigheter i forbindelse med ressursallokering ved planlegging og utvikling av nye systemer.

Når det gjelder plikten til aktiv tilgjengeliggjøring av åpne data, vil det for Nav primært være statistikkdata som vil kunne være aktuelt for en slik plikt. Videre anbefaler vi at statistikkdata primært leveres fra de nasjonale statistikkbyråene dvs. SSB, eventuelt Eurostat, samt andre offisielle nasjonale statistikkprodusenter som Nav.

På vegne av høringsgruppen, med vennlig hilsen

Joakim Fjeldstad
seniorrådgiver
IT strategi og styring

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur